

Тактичний посібник для командирів мінометних батарей

Посібник “Тактичний посібник для командирів мінометних батарей” розроблено авторським колективом Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії у складі: І.В. Науменко (к.в.н, с.н.с), М. І. Беляєв, В. В.Варава. “Тактичний посібник для командирів мінометних батарей” (далі — посібник) визначає порядок дій мінометної батареї у загальновійськовому бою.

В посібнику визначаються обов’язки командира мінометної батареї з підготовки мінометної батареї до бойових дій та управління нею під час їх ведення.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР РАКЕТНИХ
ВІЙСЬК І АРТИЛЕРІЇ

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає

**ТАКТИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ КОМАНДИРІВ
МІНОМЕТНИХ
БАТАРЕЙ**

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2023

УДК 623.421.4

Т 15

Тактичний посібник для командирів мінометних батарей. — Київ: «Центр Т 15

ISBN 978-611-01-2920-6

Посібник “Тактичний посібник для командирів мінометних батарей” розроблено авторським колективом Науково-дослідного центру ракетних військ і артилерії у складі: І.В. Науменко (к.в.н, с.н.с), М.І. Беляєв, В.В.Варава.

“Тактичний посібник для командирів мінометних батарей” (далі — посібник) визначає порядок дій мінометної батареї у загальновійськовому бою. В посібнику визначаються обов’язки командира мінометної батареї з підготовки мінометної батареї до бойових дій та управління нею під час їх ведення.

ISBN 978-611-01-2920-6

© «Центр учбової літератури», 2023.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	8
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	9
1.1	Основні положення бойових дій механізованого батальйону	9
1.2	Призначення та основи бойових дій мінометної батареї	18
1.3	Управління мінометної батареї	25
1.4	Підготовка бойових дій мінометної батареї	28
1.4.1	Вибір та підготовка вогневих позицій	35
1.4.2	Вибір та підготовка КСП (СП)	38
2	РОЗТАШУВАННЯ МІНОМЕТНОЇ БАТАРЕЇ НА МІСЦІ	40
3	ПЕРЕСУВАННЯ МІНОМЕТНОЇ БАТАРЕЇ	44
3.1	Марш	44
3.2	Перевезення	50
4	ДІЇ МІНОМЕТНОЇ БАТАРЕЇ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	55
4.1	Дії мінометної батареї в обороні	56
4.1.1	Підготовка до ведення оборонного бою	56
4.1.2	Ведення бойових дій в обороні	59
4.1.3	Дії мінометної батареї під час зміни військ	62
4.1.4	Дії мінометної батареї в під час виходу з бою та відходу, в оточенні	63
4.2	Дії мінометної батареї в наступі	65
4.2.1	Підготовка до ведення наступу	65
4.2.2	Ведення бойових дій в наступі	67
4.3	Дії мінометної батареї в зустрічному бою	70
4.4	Дії мінометної батареї у складі десанту та рейдового загону	72
4.4.1	Дії мінометної батареї у складі тактичного повітряного десанту	72
4.4.2	Дії мінометної батареї у складі тактичного морського десанту	73
4.4.3	Дії мінометної батареї у складі рейдового загону	74
4.5	Дії мінометної батареї в особливих умовах	75
4.6	Дії мінометної батареї в стабілізаційних діях	78
5	ВСЕБІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ МІНОМЕТНОЇ БАТАРЕЇ	81
5.1	Бойове забезпечення	81
5.1.1	Артилерійська розвідка	81
5.1.1.1	Особливості ведення розвідки районів ВП	86
5.1.2	Охорона	87
5.1.3	Радіоелектронна боротьба	88
5.1.4	Забезпечення безпеки дій	89
5.1.5	Інженерне забезпечення	90

5.1.6	Радіаційний, хімічний і біологічний захист	92
5.1.7	Топогеодезичне забезпечення	92
5.1.8	Гідрометеорологічне (метеорологічне) забезпечення	93
5.1.9	Балістична підготовка	94
5.2	Морально-психологічне забезпечення	94
5.3	Логістичне забезпечення	95
5.4	Медичне забезпечення	98
Додатки		
1	Бойовий наказ командира батареї під час ведення оборонного бою	100
2	Таблиця вирахованих установок для стрільби мінометної батареї	102
3	Запис стрільби старшого офіцера батареї (командира вогневого взводу)	103
4	Таблиця наявності і витрати боєприпасів	105
5	Картка послідовного зосередження вогню мінометної батареї	106
6	Схема безпосередньої охорони та самооборони вогневих взводів на вогневій позиції	107
7	Картка топогеодезичної прив'язки вогневої позиції	108
8	Схема орієнтирів	109
9	Схема цілей мінометної батареї	110
10	Великомасштабний планшет мінометної батареї	111
11	Журнал розвідки та обслуговування стрільби мінометної батареї	112
12	Картка топогеодезичної прив'язки КСП	113
13	Схема полів невидимості (за необхідності)	114
14	Запис стрільби командира міномета	115
15	Запис вирахованих установок для стрільби міномета	116
16	Основні положення оформлення робочої карти	117
17	Тактичні і оперативно-тактичні нормативи ЗС провідних країн світу	123
18	Інженерне обладнання елементів бойового порядку мінометної батареї	125

ВСТУП

На думку багатьох військових експертів мінометне озброєння, доповнюючи класичну артилерію, залишається основним вогневим засобом безпосередньої підтримки загальновійськових підрозділів. Використовуючи різні міни, вони спроможні уражати живу силу, вогневі засоби, легко броньовану техніку, артилерію і міномети противника, ставити димові завіси або проводити освітлення місцевості. Це основний засіб безпосередньої вогневої підтримки піхоти, особливо в умовах важкодоступної місцевості складного рельєфу та під час ведення бойових дій у великих населених пунктах. В останні роки, з розробленням керованих мін, вони можуть уражати і броньовану техніку та довгострокові оборонні споруди противника.

Матеріал посібника розкриває зміст і порядок роботи командира мінометної батареї під час підготовки до ведення бойових дій та під час їх ведення.

У посібнику викладено теоретичні положення і практичні рекомендації щодо роботи командира мінометної батареї та дій батареї в основних видах бою.

Наданий матеріал, на думку авторів посібника, дасть можливість поглибити знання командирів мінометних батарей (взводів) з цих питань, що, в свою чергу, сприятиме своєчасному та ефективному застосуванню мінометних батарей.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
	Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II (батальйон, рота) затверджений наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України №605/30.12.2016
БП 3-(07).03_	Бойовий статут артилерії Сухопутних військ Збройних Сил України, частина II (дивізіон, батарея, взвод, гармата), затверджений наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України №376/18.05.2020
	Правила стрільби і управління вогнем наземної артилерії (група, дивізіон, батарея, взвод, гармата) затверджені наказом Генерального штабу Збройних Сил України №6/05.01.2018

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Бій – основна форма воєнних дій тактичного рівня, яка являє собою узгоджені за метою, завданнями, місцем і часом удари, вогонь і маневр військових частин, підрозділів (кораблів, літаків), які ведуться за єдиним замислом і планом для виконання тактичних бойових завдань в обмеженому районі впродовж короткого періоду часу. Бій може бути загальновійськовим, вогневим, повітряним, протиповітряним, морським.

Бойові дії – особлива форма воєнних дій тактичного рівня, яка застосовується військовими частин і підрозділами для виконання тактичних (оперативно-тактичних) бойових завдань у рамках операції угруповання військ або самостійно, а також між боями (операціями).

Вогонь – ураження противника стрільбою (пуском) з різних видів зброї (озброєння).

Додані підрозділи (сили і засоби) переходять у тимчасове підпорядкування командирів загальновійськового підрозділу і виконують поставлені ним завдання. Вихід їх із підпорядкування здійснюють за вказівкою старшого командира.

Загальновійськовий бій – різновид бою, який ведеться об'єднаними зусиллями військових частин і підрозділів різних родів військ та спеціальних військ СВ у взаємодії з іншими видами ЗСУ, а також органами і підрозділами ІВФ та ПрО. Основними видами загальновійськового бою є оборонний і наступальний бій.

Маневр – організоване пересування військових частин і підрозділів у ході бою (дій) з метою зайняття вигідного положення відносно противника і зосередження необхідних сил і засобів на новому напрямку (рубезі, районі), виведення військових частин та підрозділів з-під ударів противника, а також для підвищення ефективності ураження противника.

Міномет – особливий специфічний тип артилерійських гармат, як правило, гладкоствольних. Вони відрізняються від гармат відсутністю противідкатних пристроїв та лафету – їх замінює опорна плита, через яку імпульс віддачі передається на ґрунт або шасі у самохідних мінометів.

Основними способами ведення загальновійськового бою є послідовний розгром підрозділів противника або одночасне ураження противника на всю глибину побудови його бойового порядку.

Підтримуючі підрозділи залишаються в підпорядкуванні своїх прямих командирів (начальників) та виконують поставлені ними завдання, а також завдання, які поставлені командиром підрозділу, що підтримується, в межах виділеного для нього рішенням старшого командира ресурсу (наряду) сил.

Тактична група – тимчасово створене військове формування зі складу штатних підрозділів механізованої (танкової) бригади, посилене відповідними силами і засобами, склад яких визначається змістом і обсягом завдань, що виконуються.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АР	артилерійська розвідка
АРГ	артилерійська розвідувальна група
АСУ	автоматизована система управління
БМП	бойова машина піхоти
БпАК	безпілотний авіаційний комплекс
БпЛА	безпілотний літальний апарат
БрАГ	бригадна артилерійська група
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВП	вогнева позиція
ВТБ	високоточний боєприпас
ВУП	вогневе ураження противника
ГПЗ	головна похідна застава
ЗВ	зосереджений вогонь
ЗВП	закрита вогнева позиція
ЗМУ	зброя масового ураження
КСП	командно-спостережний пункт
МтЗ	матеріально-технічні засоби
МТЗ	матеріально-технічні запаси
НЗВ	нерухомий загороджувальний вогонь
НЗФ	незаконне збройне формування
ОВТ	озброєння та військова техніка
ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТрез	протитанковий резерв
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
ПУ	пункт управління
ПУВБ	пункт управління вогнем батареї
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЗВ	рухомий загороджувальний вогонь
РЛС	радіолокаційна станція
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТГр	ротна тактична група
СП	спостережний пункт

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Основні положення бойових дій механізованого батальйону

Механізований батальйон – тактична одиниця механізованих (танкових) військ, самостійне військове формування, що складається із підрозділів і призначене для виконання тактичних бойових завдань; рота – нижча тактична одиниця, несамотійне військове формування, що складається із взводів і відділень, призначене для виконання тактичних бойових завдань.

Залежно від умов обстановки і особливостей бойового завдання батальйон може діяти в похідному, передбойовому та бойовому порядках.

Похідний порядок – шиккування підрозділів для пересування в колонах.

Передбойовий порядок – шиккування підрозділів для пересування в колонах, які рознесені по фронту та в глибину.

Бойовий порядок – шиккування підрозділів для ведення бою.

Бойовий порядок батальйону складається з підрозділів першого ешелону, другого ешелону або загальновійськового резерву, вогневих засобів і підрозділів посилення, які залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону (артилерійські, ППО, протитанкові, гранатометні тощо). В обороні бойовий порядок батальйону може також включати бронегрупу і вогневі засідки та інші елементи.

Батальйон може бути елементом бойового порядку угруповання старшого командира і діяти в якості (у складі) передового, спеціального, обхідного, рейдового, розвідувального, штурмового, винищувально-протидиверсійного загону (групи), тактичного повітряного (морського) десанту, протидесантного резерву.

На основі батальйону може створюватись батальйонна тактична група (БТГр) – тимчасово створене військове формування зі складу штатних підрозділів механізованої (танкової) бригади, посилене відповідними силами і засобами, склад яких визначається змістом і обсягом завдань, що виконуються.

Оборонний бій – вид загальновійськового бою, метою якого є відбиття наступу противника, нанесення йому максимальних втрат, утримання важливих районів (рубежів, об'єктів) місцевості і створення сприятливих умов для переходу в наступ або інших дій. Дії підрозділів під час ведення оборонного бою повинні бути стійкими та активними, а сама оборона – протитанковою, протиповітряною, протидесантною, протидиверсійною і підготовленою до тривалого ведення бою в умовах застосування противником ЗМУ, ВТЗ та засобів РЕБ. Підрозділи під час ведення оборонного бою повинні бути готові діяти автономно у відриві від основних сил та вести бій в оточенні.

Батальйон залежно від отриманого завдання, наявності сил і засобів та умов обстановки може вести позиційну або маневрену оборону.

Позиційна оборона – основний вид оборони. Вона організовується та проводиться з метою завдання противнику максимальних втрат і недопущення його прориву в глибину своєї оборони шляхом стійкого утримання підготовлених районів місцевості. Позиційна оборона застосовується на напрямках, де втрата території, що обороняється, неприпустима.

Маневрена оборона – вид оборони, який застосовується з метою зниження наступальних можливостей противника або примушення його до відмови від подальшого наступу шляхом завдання значних втрат у ході послідовних оборонних боїв на декількох рубежах (позиціях). Вона передбачає тимчасове залишення окремих районів території через відсутність достатніх сил для ведення позиційної оборони, а також у випадках, коли необхідно змусити противника наступати у невігідному для нього напрямку, де підготовлена стійка позиційна оборона або створені вигідні умови для його розгрому.

Перехід до оборони може здійснюватися навмисно, коли інші активні дії недоцільні, або вимушено внаслідок несприятливої обстановки, що склалася; в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним.

Оборона може готуватись завчасно до початку бойових дій або організовуватись у ході ведення бою (дій), а підрозділи переходити до оборони протягом тривалого часу або у стислі терміни.

Батальйон може вести оборонний бій у першому або другому ешелоні бригади, в смузі забезпечення (на передовій позиції), складати загальновійськовий, протидесантний резерв або призначатися в протидиверсійний, маневрений загін (групу). На окремому напрямку він може оборонятися самостійно.

Батальйон першого ешелону готує і займає оборону на першій позиції. Він призначається для відбиття наступу противника, знищення його перед переднім краєм і при вклиненні в оборону на першій позиції, а також для стійкого утримання важливого району місцевості та створення сприятливих умов для розгрому противника.

Батальйон другого ешелону обороняється на другій позиції і призначається: для стійкого утримання району, який займає, в глибині оборони; знищення противника, що вклинився, проведенням контратак; знищення повітряних десантів противника або посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у разі втрати ними боєздатності за відсутності протидесантного та загальновійськового резервів. А механізований батальйон на БМП, крім того може займати вогневі рубежі для знищення противника, що вклинився.

Батальйон, який діє в смузі забезпечення, веде оборонний бій на завчасно підготовлених перед переднім краєм оборони рубежах з метою затримати наступ переважаючих сил противника, завдати йому втрат, примусити передчасно розгорнутися і наступати в невігідному напрямку та виграти час для підготовки оборони головних сил бригади.

При відсутності смуги забезпечення батальйон може оборонятися на передовій позиції, яка створюється на віддаленні 4-6 км від переднього краю оборони, а іноді і більше з метою не допустити раптового нападу противника на підрозділи першого ешелону, ввести в оману відносно накреслення переднього краю і побудови оборони, відбити його розвідку боєм і змусити передчасно розгорнути свої головні сили.

Батальйон (рота), який складає загальновійськовий резерв, займає

вказаний район зосередження та перебуває в готовності до зайняття визначених йому оборонних позицій і вогневих рубежів та виконання завдань, які раптово виникають, або для посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у випадку втрати ними боєздатності.

Батальйон (рота), який складає протидесантний резерв, займає вказаний район зосередження та перебуває в готовності до знищення повітряних десантів противника в районах можливої висадки (викидання) і на ймовірних напрямках їх дій.

Батальйон (рота), який призначений у протидиверсійний загін (групу), зосереджується в призначеному районі і знаходиться в готовності до пошуку, виявлення і знищення ДРС противника та НЗФ, особливо в населених пунктах, лісах, горах. Крім того, може бути використаний для створення рухомих (нерухомих) заслонів (засідок).

Батальйон (рота), який призначений в маневрений загін (групу), складає мобільний резерв старшого командира і призначається для виконання завдань, які раптово виникають. До складу загону (групи) включаються механізовані підрозділи на БМП, дії яких можуть підтримуватися вертольотами.

Батальйонна (ротна) тактична група в оборонному бою призначена для утримання важливих районів, рубежів і позицій, відбиття наступу противника і завдання ураження його військам, що наступають, а також проведення обхідних, рейдових, ізоляційних, блокувальних дій, охорони важливих об'єктів і комунікацій. Вона створюється, як правило, у складі механізованого (танкового) батальйону (роти), посиленого необхідними для виконання завдання підрозділами.

Батальйону призначається район оборони, роті – опорний пункт. Ширина району оборони батальйону може складати **3-5 км**, опорного пункту роти **1-1,5 км** по фронту. Залежно від завдання, умов обстановки і характеру місцевості фронт оборони може бути й іншим. Глибина оборони повинна забезпечувати тактичну взаємодію і вогневу підтримку між елементами бойового порядку, розосереджене розташування підрозділів і маневр та може бути: району оборони батальйону – **до 3 км**, опорного пункту роти – **до 1 км**.

Бойовий порядок батальйону будується у два або один ешелони. У разі побудови бойового порядку в один ешелон виділяється ЗВРез у складі не менше посиленого взводу.

Залежно від завдання, яке виконується, та характеру місцевості батальйон може мати різне розташування рот. Одна з рот може бути висунута кутом вперед або назад, утворюючи вогневий мішок, а на відкритому фланзі розташовуватися уступом або мати інше розташування.

Рота першого ешелону готує опорний пункт у першій і другій траншеях з метою завдати противнику ураження вогнем усіх засобів і не допустити прориву ним переднього краю оборони.

Рота другого ешелону готує опорний пункт у третій, а іноді й у четвертій траншеї з метою не допустити прориву противником першої позиції, а за сприятливих умов знищити контратакою його підрозділи, які вклинилися. Танкова рота (механізована рота на БМП), крім того, готує один-два вогневіх рубежі, які можуть співпадати з рубежами розгортання для контратаки.

Загальновійськовий резерв займає район зосередження (опорний пункт) за підрозділами першого ешелону і перебуває в готовності до виконання завдань, які раптово виникають.

Мінометна батарея, як правило, залишається в підпорядкуванні командира батальйону і використовується в повному складі для підтримки бою механізованих рот першого ешелону. Іноді може додаватися механізований роти, яка обороняється на напрямку зосередження основних зусиль батальйону.

У бойовий порядок батальйону (роти), залежно від обстановки, можуть входити бронегрупа, вогневі засідки та інші елементи, що створюються рішенням командира батальйону для виконання тактичних завдань.

Бронегрупа створюється з метою підвищення активності оборони і своєчасного підсилення її стійкості на найбільш загрозованих напрямках, закриття проломів, які утворилися в результаті вогневих ударів противника, і вирішення інших завдань, що потребують стрімких, маневрених дій і ефективного ВУП.

Вогнева засідка виставляється з метою завдання противнику максимального ураження несподіваним вогнем прямою наводкою, кинджальним вогнем і застосуванням мінно-вибухових загороджень.

Система опорних пунктів і вогневих позицій батальйону (роти) включає: опорні пункти рот (взводів); вогневі позиції артилерії, танків, БМП (БТР), ПТРК та інших штатних і доданих вогневих засобів, вогневі (стартові) позиції засобів ППО; траншеї і ходи сполучення. В батальйоні, крім того, може створюватись позиція бойової охорони.

Опорний пункт механізованої роти обладнується двома траншеями і включає опорні пункти механізованих взводів, позиції вогневих засобів роти і доданих підрозділів, які пов'язані між собою єдиною системою вогню, загороджень і ходів сполучення в межах опорного пункту роти.

Опорні пункти рот обладнуються так, щоб своїм розташуванням і вогнем перекривали найімовірніші напрямки наступу противника.

Проміжки між опорними пунктами рот можуть бути до **1000 м**, між опорними пунктами взводів – до **300 м**.

Вогневі позиції артилерії, танків, БМП (БТР), ПТРК та інших штатних і доданих вогневих засобів, вогневі (стартові) позиції засобів ППО у районі оборони батальйону (опорному пункті роти) готуються в опорних пунктах, в проміжках між ними і на флангах, лінійне розташування вогневих засобів недопустиме.

Опорні пункти механізованих (танкових) рот і позиції вогневих засобів батальйону поєднуються в район оборони батальйону, який складає основу кожної оборонної позиції і обладнується трьома-чотирма траншеями і ходами сполучення між ними.

Перша траншея першої позиції є переднім краєм оборони. Передній край оборони призначається старшим командиром і уточнюється на місцевості командиром батальйону. Друга траншея обладнується на відстані **400-600 м** від першої з таким розрахунком, щоб підрозділи, які її обороняють, здійснювали

підтримку підрозділів, що знаходяться в першій траншеї і могли вести вогонь на підступах до переднього краю оборони та прикривати загородження перед ним. Третя (четверта) траншея обладнується на відстані **600-1000 м** від другої (**400-600 м від третьої**) траншеї з таким розрахунком, щоб підрозділи, які її обороняють, могли вести вогонь у проміжках між другою і третьою (третьою-четвертою) траншеями, а також використовувати її як вихідний рубіж для маневру на загрозливій напрямки.

Позиція бойової охорони створюється на віддаленні до **2 км** від переднього краю оборони з метою недопущення раптового нападу противника і ведення ним наземної розвідки. Якщо передова позиція відсутня, від батальйону першого ешелону призначається бойова охорона складом до посиленого взводу. Позиція бойової охорони може бути до **500 м** по фронту.

Система вогню батальйону (роти) в обороні включає: підготовлені ділянки зосередженого та рубежі загороджувального вогню артилерії і мінометів, ділянки зосередженого вогню рот (взводів), зони вогню танків, БМП, протитанкових засобів і зони суцільного багаточарового вогню усіх видів зброї на підступах до оборони, перед переднім краєм, на флангах, у проміжках між опорними пунктами рот (взводів) і в глибині оборони; підготовлений маневр вогнем на будь-який загрозливий напрямок або ділянку.

Основу системи вогню батальйону складає протитанковий вогонь рот, штатних і доданих протитанкових засобів, артилерії прямою наводкою з урахуванням застосування на танконебезпечних напрямках ПТРез і РЗЗ старшого командира. Основу системи вогню роти складає вогонь танків і БМП (БТР).

Наступальний бій – вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) місцевості.

Залежно від умов обстановки наступальний бій батальйону може розпочинатись після довготривалої або короткочасної оборони, в ході проведення (участі) контратаки, із введенням у бій для розвитку успіху і вестися на противника, який обороняється, наступає або відходить. Наступальний бій на противника, який наступає, здійснюється шляхом ведення зустрічного бою, а на противника, який відходить – переслідуванням.

Залежно від характеру оборони противника і ступеня його вогневого ураження перехід у наступ може здійснюватися з висунанням із глибини (з ходу) або з положення безпосереднього зіткнення з противником. Батальйон наступає з ходу на противника, який поспішно перейшов до оборони, а на противника, який займає підготовлену оборону – з положення безпосереднього зіткнення з ним.

Батальйон може наступати в складі бригади і діяти в її першому або другому ешелоні, складати ЗВРез або ПДРез, діяти в якості авангарду, передового (рейдового, обхідного або розвідувального) загону і морського десанту. Механізований батальйон, крім того, може діяти в якості ТакПД і складати основу штурмового загону.

Основні показники наступального бою батальйону обумовлюються бойовим завданням і обстановкою, що склалася, а також складом і станом

підрозділів противника та характеризуються тривалістю виконання бойового завдання, глибиною бойового завдання, середнім темпом і фронтом наступу.

Тривалість виконання бойового завдання визначається глибиною бойового завдання і середнім темпом наступу.

Глибина бойового завдання залежить від бойових можливостей батальйону і визначається з розрахунку забезпечення розгрому підрозділів противника на фронті його наступу.

Батальйону першого ешелону, виходячи з його бойових можливостей у наступальному бою, вказуються: найближче завдання, подальше завдання і напрямок продовження наступу; роті першого ешелону – найближче завдання і напрямок продовження наступу.

Батальйону другого ешелону – найближче завдання і напрямок продовження наступу.

Найближче завдання батальйону першого ешелону полягає в розгромі противника в опорних пунктах рот першого ешелону на своєму фронті наступу та оволодінні ними.

Подальше завдання батальйону першого ешелону може полягати у розвитку наступу, розгромі противника у взаємодії із сусідами в глибині району оборони батальйону першого ешелону та оволодінні першою позицією або вигідним рубежем для подальших дій.

Напрямок продовження наступу батальйону першого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання подальшого завдання бригади.

Найближче завдання роти першого ешелону полягає у розгромі противника в опорному пункті взводу роти першого ешелону і оволодінні ним.

Напрямок продовження наступу роти першого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання найближчого завдання батальйону.

Найближче завдання батальйону другого ешелону під час введення його в бій може полягати в завершенні розгрому у взаємодії з батальйонами першого ешелону, бригадних резервів противника та оволодінні їх рубежем або іншим рубежем, який забезпечує успішне ведення подальших дій.

Найближче завдання роти другого ешелону під час введення її в бій може полягати в завершенні розгрому противника у взаємодії з ротами першого ешелону в опорних пунктах у глибині району оборони батальйону та оволодінні першою позицією противника.

Напрямок продовження наступу батальйону (роти) другого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання подальшого завдання бригади (батальйону).

Середній темп наступу на середньо пересіченій місцевості на завчасно підготовлену та розвинену в інженерному відношенні оборону противника може становити 1-1,5 км/год, а при наступі на невідготовленого до оборони противника – 1,5-2,5 км/год.

Фронт наступу визначається з урахуванням бойового складу штатних і доданих підрозділів, їх можливостей та умов обстановки. Батальйон першого

ешелону наступає на фронті до **2 км**, рота – до **1 км**. На ділянці прориву батальйон може наступати на фронті до **1 км**, рота – до **500 м**.

Атака на БМП (БТР) застосовується у випадку, коли оборона противника надійно подавлена і більша частина його протитанкових засобів знищена, а також при наступі на поспішно зайняту оборону. При цьому танки атакують противника безпосередньо за розривами снарядів своєї артилерії на відстані **200 м**, а механізовані підрозділи – за танками на відстані **100-200 м** від них.

Атака у пішому порядку застосовується при прориві підготовленої оборони противника, а також на місцевості, де просування бойових машин ускладнене. Особовий склад при цьому атакує противника за бойовою лінією танків на віддаленні, яке гарантує його безпеку від розривів снарядів своєї артилерії і підтримку танків вогнем стрілецької зброї. БМП (БТР) у такому разі, використовуючи захисні властивості місцевості, пересуваються від рубежу до рубежу (від укриття до укриття) за своїми підрозділами на відстані, що забезпечує ефективну підтримку вогнем своєї зброї танків і піхоти. БМП, що мають стабілізатори озброєння, можуть атакувати безпосередньо в бойовій лінії підрозділів.

Бойовий порядок батальйону в наступальному бою складається з: першого ешелону; другого ешелону; мінометної батареї (доданих артилерійських підрозділів); підрозділів і вогневих засобів, які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону. При побудові бойового порядку в один ешелон виділяється ЗВРез. Для забезпечення дій підрозділів у наступі в батальйоні може створюватися група розгородження.

Бойовий порядок роти може включати: перший ешелон; доданий артилерійський підрозділ; підрозділи і вогневі засоби, які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира роти. В окремих випадках у бойовому порядку роти може виділятися ЗВРез і створюватися група розмінування.

Перший ешелон призначається для розгрому головних сил противника, виконання найближчого завдання і розвитку наступу. Він створюється найбільш сильним. Перший ешелон батальйону може складатися з двох-трьох рот, посилюватися артилерійськими, вогнеметними підрозділами, підрозділами інженерних військ і підтримуватися більшою частиною артилерії (вогневих засобів), які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону. У ході ведення наступального бою залежно від умов обстановки розташування рот (взводів) у бойовому порядку батальйону (роти) може бути в лінію, кутом вперед (назад), а при наявності відкритого флангу – уступом.

Другий ешелон батальйону призначається для нарощування зусиль і розвитку успіху першого ешелону, виконання сумісно з ним подальшого завдання і закріплення захоплених рубежів. Крім того, він може використовуватися для заміни підрозділів першого ешелону в разі втрати ними боєздатності, для знищення противника на флангах і в тилу першого ешелону, відбиття контратаки, а також вирішення інших завдань. У другий ешелон батальйону може призначатися до роти. До початку наступального бою він розташовується у вказаному районі, а у ході наступу пересувається на відстані **1,5-2 км** за підрозділами першого ешелону. Введення у бій другого ешелону

забезпечується силами і засобами батальйону, засоби посилення виділяються при введенні в бій.

Загальновійськовий резерв призначається для виконання завдань, що виникають у ході наступального бою раптово, а також деяких з тих, які покладаються на другий ешелон. До його складу в батальйоні може виділятися один-два посилені механізованих (танкових) взводи, а в окремих випадках і механізована (танкова) рота, в роті – до взводу.

Мінометна батарея призначена для знищення та подавлення вогневих засобів і живої сили противника, його ПУ, руйнування фортифікаційних споруд, а також для освітлення, задимлення місцевості (цілей). Вона зазвичай залишається в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону і використовується на напрямку зосередження основних зусиль; в окремих випадках вона може додаватися роті, яка наступає на напрямку зосередження основних зусиль батальйону, або розподіляється повзводно механізованим ротам першого ешелону. При створенні в бойовому порядку батальйону окремої групи або загону мінометна батарея (окремі підрозділи з її складу) може додаватися йому.

При наявності відповідних сил і засобів на основі батальйону (роти) можуть створюватися БТГр (РТГр), маневрена група, ударно-вогнева група, винищувальний протидиверсійний загін (група), вертольотно-рейдова група.

Батальйонна (ротна) тактична група в наступальному бою призначена для прориву оборони противника, розгрому (знищення) підрозділів, що обороняються, захоплення важливих районів, рубежів і об'єктів; захоплення плацдарму при форсуванні водних перешкод, переслідування противника, що відходить; проведення обхідних, рейдових, штурмових, розвідувально-ударних дій. Вона створюється у складі механізованого (танкового) батальйону (роти), посиленого необхідними для виконання завдання підрозділами.

Маневрена група призначена для самостійного вирішення завдань, які раптово виникають. Вона створюється у складі механізованого (танкового) батальйону (роти), посиленого танковим (механізованим), вогнеметними, розвідувальними підрозділами.

Ударно-вогнева група призначена для дій у складі рейдових, обхідних, штурмових і блокуючих загонів, сторожових застав. Вона створюється у складі механізованої (танкової) роти, посиленої артилерійським, вогнеметним, протитанковим та розвідувальним підрозділами.

Винищувальний протидиверсійний загін (група) призначений для боротьби з аеромобільними, диверсійно-розвідувальними та терористичними групами противника при веденні протидиверсійної боротьби. Створюється у складі механізованої роти (взводу), посиленої підрозділами бойових (транспортно-бойових) вертольотів, вогнеметним, гранатометним, розвідувальним підрозділами та підрозділами НГ МВС.

Вертолітно-рейдова група призначена для боротьби з ТакПД, ДРГ, засідками противника та для дій у складі рейдових і обхідних загонів, бойового супроводження колон при здійсненні маршу. Може створюватися у складі

механізованої роти (взводу), ланки бойових (транспортно-бойових) вертольотів, посиленої вогнеметним, гранатометним, розвідувальним підрозділами.

При переході в наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником батальйону вказується вихідний район. Вихідний район для батальйону першого ешелону призначається у межах першої позиції, батальйону другого ешелону – у межах другої позиції. У вихідному районі батальйону першого ешелону створюються вихідні позиції рот, вихідні позиції танків, що додаються механізованим ротам, вогневі позиції артилерійських підрозділів, вогневих засобів, виділених для стрільби прямою наводкою, зенітних засобів, райони підрозділів бойового, матеріально-технічного і медичного забезпечення.

Вогневі позиції мінометної батареї розташовуються, як правило, за ротами першого ешелону на віддаленні **500-1000 м** від них. Доданий артилерійський дивізіон (батарея) розташовується на віддаленні **2-4 км** від переднього краю оборони противника.

Перехід у **наступ з ходу** здійснюється з висуванням із глибини з вихідного району, який призначається на відстані **20-40 км** від переднього краю оборони противника. Для організованого висування, розгортання у бойовий порядок і переходу в атаку батальйону (роті) призначаються маршрут висування, вихідний рубіж (пункт), рубіж (пункт) розгортання в ротні (взводні) колони і рубіж переходу в атаку, а для механізованих підрозділів під час атаки в пішому порядку, крім того, і рубіж спішування.

Рубіж розгортання у ротні колони призначається поза межами досяжності вогню прямою наводкою гармат, танків і ПТКР противника на відстані **4-6 км** від переднього краю його оборони.

Рубіж розгортання у взводні колони призначається, за можливості, за складками місцевості за **2-3 км** від переднього краю оборони противника.

Рубіж переходу в атаку вибирається так, щоб його віддалення забезпечувало механізованим і танковим підрозділам ведення дійсного вогню з основних видів зброї та безупинне досягнення переднього краю оборони противника на максимальній швидкості у встановлений час “**Ч**”. Він може призначатися на віддаленні **до 600 м** від переднього краю оборони противника, а іноді й більше.

Рубіж спішування призначається якнайближче до переднього краю оборони противника в місцях, укритих від вогню його кулеметів і протитанкових засобів ближнього бою. Іноді він може співпадати з рубежем переходу в атаку.

Для механізованих підрозділів, які діють у пішому порядку, на відстані **2-4 км** від переднього краю оборони противника в місцях, що забезпечують приховану і швидко посадку, може призначатися рубіж посадки десантом на танки.

Система вогню в наступальному бою батальйону (роти) включає: вогонь штатної і доданої артилерії із закритих вогневих позицій за періодами вогневого ураження; вогонь гармат, танків, БМП, інших вогневих засобів, що виділені для стрільби прямою наводкою; вогонь танків, БМП, протитанкових засобів, гранатометів і стрілецької зброї за етапами наступального бою; маневр

вогнем усіх вогневих засобів у ході виконання підрозділами бойових завдань.

Основу вогню батальйону складає вогонь механізованих (танкових) рот, штатної і доданої артилерії, гранатометного і протитанкового підрозділів. Основу вогню роти складає вогонь механізованих (танкових) взводів і доданих роти вогневих засобів.

Для управління діями підрозділів батальйону (роти) в наступальному бою розгортаються КСП, які при зайнятті вихідного положення для наступу розташовуються на напрямку зосередження основних зусиль за підрозділами першого ешелону на відстані: в батальйоні – до 400 м, в роті – до 200 м

Під час участі у стабілізаційних діях військ батальйон (рота) може залучатись до виконання завдань з посилення охорони або прикриття визначених ділянок державного кордону, ізоляції кризового району, ведення протидиверсійної боротьби, охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій, підтримки безпеки на маршрутах руху, виконання режимних заходів, а також надання гуманітарної допомоги населенню.

1.2. Призначення та основи бойових дій мінометної батареї

Мінометна батарея – основний вогневий артилерійський підрозділ батальйону. Вона призначена для здійснення безпосередньої вогневої підтримки батальйону (БТГр) під час ведення бойових дій. Вогневе ураження об'єктів (цілей) мінометна батарея здійснює безпосередньо перед фронтом та на флангах дій батальйону (БТГр). Також вона може виконувати завдання зі світлового забезпечення бойових дій батальйону (БТГр) і стрільби артилерії бригади вночі, розповсюдження агітаційного матеріалу, цілевказання.

Мінометна батарея може одночасно уражати одну-дві цілі вогнем із закритої вогневої позиції або декілька цілей вогнем напівпрямою наводкою.

Вогневий взвод мінометної батареї – вогневий і тактичний артилерійський підрозділ. Вогневий взвод мінометної батареї виконує вогневі завдання у складі мінометної батареї або самостійно.

Взвод управління мінометної батареї – підрозділ бойового забезпечення, який призначений для ведення розвідки, обслуговування стрільби мінометної батареї та забезпечення зв'язку.

Бойове застосування мінометної батареї у збройних конфліктах здійснюється її участю в бойових діях.

Бойові дії мінометної батареї – організовані дії при виконанні поставлених завдань з вогневого ураження противника в бою, а також здійснення необхідного маневру при підготовці і в ході виконання поставлених завдань.

Під час ведення бойових дій мінометна батарея батальйону (БТГр), зазвичай, залишається у безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону (БТГр). Мінометні взводи (окремі міномети) мінометної батареї за рішенням командира батальйону можуть додаватися ротам, які діють на окремих напрямках.

Під час ведення бойових дій мінометна батарея здійснює маневр вогнем та підрозділами.

Маневр вогнем мінометної батареї полягає у своєчасному перенесення вогню з однієї цілі на іншу без зміни ВП.

Маневр підрозділами здійснюється з метою зайняття більш вигідного положення для ефективного виконання бойових завдань, а також для виведення їх з-під вогню (ударів) противника. Він включає висування та розгортання у бойовий порядок, а також переміщення під час ведення бойових дій (міжпозиційний та внутрішньопозиційний маневр).

Міжпозиційний маневр мінометна батареї здійснює за команду (сигналом) або з дозволу командира батальйону. Для здійснення міжпозиційного маневру мінометній батареї призначають основний, запасний та тимчасовий район ВП. Залежно від умов обстановки вогневі взводи мінометної батареї можуть переміщуватися одночасно або по черзі. У ході переміщення мінометні взводи мають бути готові розгорнутись для виконання вогневих завдань, що виникли під час здійснення маневру у непередбачених районах (місцях).

Внутрішньопозиційний маневр вогневих взводів здійснюється за команду (сигналом) або з дозволу старшого командира (начальника). Він здійснюється в межах одного району ВП мінометної батареї. Вогневі взводи можуть переміщуватися одночасно або по черзі.

Виконання завдань з вогневого ураження противника (ВУП) є головним змістом бойових дій мінометної батареї.

Завдання, які вирішуються вогнем мінометної батареї (мінометів), є **вогневими завданнями.**

Мінометні батареї виконують вогневі завдання з закритих ВП або напівпрямою наводкою з відкритих ВП. Для виконання завдань застосовуються боеприпаси у звичайному спорядженні, запальновальні, димові, освітлювальні, агітаційні.

Мінометна батарея виконують вогневі завдання з: ураження цілей з метою нанесення їм визначеного рівня безповоротних втрат, внаслідок яких цілі повністю або частково втрачають свою боєздатність; ураження цілей з метою заборони виконання завдань противником, внаслідок чого цілі відмовляються або втрачають можливість діяти; світлового забезпечення бойових дій загальновійськових підрозділів і стрільби артилерії вночі; розповсюдження агітаційного матеріалу; створення (пристрілювання) реперів; цілевказання тощо.

Під час ураження цілей з метою нанесення їм визначеного рівня безповоротних втрат завданнями стрільби для мінометної батареї можуть бути: знищення, подавлення, руйнування.

Знищення цілі полягає в нанесенні їй таких втрат (пошкоджень), отримавши які, вона повністю втрачає свою боєздатність.

Подавлення цілі полягає в нанесенні їй втрат (пошкоджень) та в створенні таких умов, за яких вона тимчасово втрачає боєздатність.

Руйнування цілі полягає в доведенні її до стану, непридатного для подальшого використання.

Під час ураження цілей з метою заборони виконання завдань противником завданнями стрільби для мінометної батареї можуть бути: заборона дії, затримання або перешкоджання руху, недопущення просування, виснаження, задимлення, засліплення, підпалювання.

Заборона дії цілі полягає в нанесенні їй втрат (пошкоджень) та створенні таких умов, за яких вона в певний період часу не зможе на потрібному рівні реалізовувати свої бойові можливості або виконувати поставлені бойові завдання.

Затримання або перешкоджання руху полягає у вогневому впливі на підрозділи противника з метою недопущення їх висування та розгортання або пересування.

Недопущення просування полягає в вогневому впливі на підрозділи противника з метою недопустити просування атакуючих (контратакуючих) танків, БМП, БТР та живої сили противника, порушити його бойові порядки і створити сприятливі умови для ураження противника зосередженим вогнем із ЗВП, стрільбою високоточними боєприпасами (ВТБ) та вогнем прямою наводкою.

Виснаження полягає в морально-психологічному впливі на живу силу противника веденням турбуючого вогню обмеженою кількістю гармат і боєприпасів протягом встановленого часу.

Задимлення противника полягає у встановленні димових завіс, задимленні окремих цілей (вогневих засобів, командних та спостережних пунктів).

Засліплення полягає у створенні світлової завіси перед вогневими засобами та спостережними пунктами противника.

Підпалювання полягає у створенні осередків пожеж.

Під час світлового забезпечення бойових дій загальновійськових підрозділів і стрільби артилерії вночі завданнями стрільби для мінометної батареї можуть бути: освітлення місцевості, постановка світлових орієнтирів (створів).

Під час розповсюдження агітаційного матеріалу завданням стрільби є доставка агітаційного матеріалу в місця розташування противника.

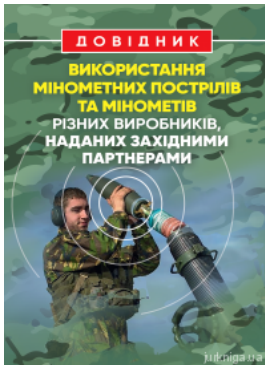
Ціль – об'єкт противника, який прийнятий до ураження. Цілі поділяються за: умовами спостереження – на спостережувані та неспостережувані; рухомістю – на рухомі та нерухомі, стаціонарні; складом – на одиночні та групові; ступенем укритості – на відкриті та укриті; ступенем захищеності – на броньовані та неброньовані; маневреністю – на високومانеврені, низькоманеврені, неманеврені; спроможністю впливати – спроможна впливати, неспроможна впливати; активністю – активна, неактивна.

Спостережувана ціль – ціль, що візуально спостерігається з наземних спостережних пунктів або з безпілотних авіаційних комплексів (БпАК).

Неспостережувана ціль – ціль, що візуально не спостерігається з наземних спостережних пунктів або з БпАК.

Рухома ціль – ціль, що змінює своє положення під час її виявлення, а установки для стрільби на ураження готуються по точці зустрічі.

Книги, які можуть вас зацікавити

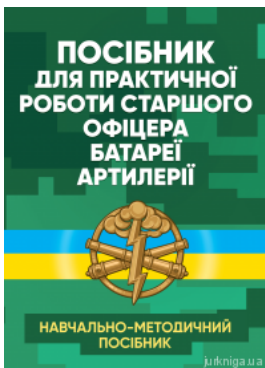
Довідник щодо використання мінометних пострілів та мінометів різних виробників, наданих західними партнерами

Підготувати гармату (міномет) до стрільби та маршу (навідник гармати (міномету))

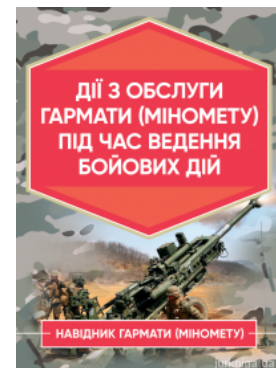
Блокнот командира міномета

Посібник для практичної роботи старшого офіцера батареї артилерії

Міномет калібру 120-мм МП-120. Настанова щодо експлуатування

Дії обслуги гармати (міномету) під час ведення бойових дій. Навідник гармати (міномету)

[Перейти на сайт](#) →